

**BOLLENTEELT IN DRENTHE
NOTITIE VAN DE VVD**

De VVD wil met deze notitie "Bollenteelt in Drenthe" een bijdrage leveren aan een maatschappelijk gedragen bollenteelt in Drenthe.

Het is voor een ieder duidelijk dat de bloembollenteelt kampt met een enorm imago probleem. Er is bij de burger, vertolkt door milieufederatie en groepen als Bollenboos twijfel over een aantal milieuaspecten van de teelt.

De teelt is voor Drenthe een relatief onbekende teelt. In West Nederland is de teelt al 400 jaar prominent aanwezig en is altijd een zeer rendabele sector geweest.

Er zijn in 1970 tot en met 1980 grote fouten gemaakt bij het gebruik van chemische stoffen in de teelt. Door intensieve jaar op jaar teelt op de geestgronden achter de duinen is te veel gebruik gemaakt van (grond)ontsmettingsmiddelen met hoge persistentie. Het wekelijks uitvoeren van bespuitingen om te voorkomen dat bladluizen virussen verspreiden geeft de burger een verontrustend beeld.

Daardoor hebben burgers t.a.v. de teelt zorgen over het hoge gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Er ligt een veronderstelling dat bollen veel mest - vooral stikstof en fosfaat - vragen wat zou bijdragen tot verzuring en vermesting.

Veel percelen waarop bollen worden geteeld, zijn gedraineerd, waarvan men denkt dat dat bijdraagt aan de verdroging.

Bollen worden - als hoogrenderend gewas - 's zomers beregend hetzij uit bronnen hetzij uit oppervlakte water, Dit zou eveneens bijdragen tot verdroging van met name ook de vele natuurterreinen in Drenthe.

Bollen zouden niet passen op onze cultuurhistorische es-gronden.

Het meerooien van cultuurgrond zou de essen afplatten.

In Drenthe worden voor het overgrote deel leliebollen geteeld. Het meegeoogste zand wordt er op speciale spoelplaatsen afgespoeld, van dat afgespoelde zand wordt verondersteld dat dit is vervuild.

De spoelplaatsen waren nogal eens in het open veld en provisorisch ingericht, hetgeen een slechte indruk maakte.

Doordat de oogst in november en december vaak onder slechte weersomstandigheden plaats vindt, met groot materiaal op smalle landwegen, geeft dit ook nogal eens overlast voor verkeer en vervuiling van het wegdek.

Op al deze vragen zal een goed antwoord moeten komen, om tot een maatschappelijk gedragen bollenteelt te komen.

Daartoe is meer voorlichting kennis en inzicht nodig over de teelten en daar draagt de sector zelf een grote verantwoordelijkheid in. Dat is in het belang van alle partijen.

Ik hoop hiermee daaraan een bijdrage te leveren.

Albert Lanting.

BOLLENTEELT IN DRENTHE.

Verspreid over de hele provincie, met het zwaartepunt in de gemeenten Midden Drenthe en Westerveld vindt bollenteelt en broeierij in Drenthe plaats. Het gaat om de volgende oppervlakten.

Gewas	Nederland	Drenthe
Tulpen	10312 ha	37 ha
Lelies	4952 ha	734 ha
Gladiolen	1454 ha	22 ha
Narcissen	1888 ha	6 ha
Overig	4010 ha	1 ha
Totaal	22618 ha	805 ha

Bollenteelt is alleen toegestaan op percelen die vrij zijn van aardappelmoeheid. De beperkte beschikbaarheid van A.M. vrije akkerbouwgrond is een beperkende factor in de groei van het areaal. Als gevolg daarvan is de teelt in Drenthe vooral een wisselteelt, waarbij vaak grasland van veehouders wordt gehuurd. Het is van groot belang de teeltrotatie ruim te houden.

In Drenthe wordt de groei van het areaal vooral bepaald door de lelies. (en in mindere mate door de tulpen). 13% van het in Nederland geteeld areaal lelies staat in Drenthe. Voor een groot gedeelte (meer dan 80%) betreft dit teelt op contract voor telers van elders.

Voor de tulpen is er sprake van een grotere mate van eigen teelt (90%).

De broei van tulpen is vooralsnog een beperkte tak van sport in Drenthe. (2 miljoen stelen op een landelijke productie van ruim 1 miljard).

Het CBS registreerde in 2001, 41 primaire bedrijven met bollenteelt in Drenthe. Het aantal bedrijven dat indirect met de teelt te

maken heeft middels grondverhuur, loonwerk, enz. is een veelvoud daarvan.

Uitgaande van 1 volwaardige arbeidsplaats per 4 ha lelies en 1 arbeidsplaats per 3 ha tulpen werken er direct 200 arbeidskrachten

in de bollen sector in Drenthe. Indirecte werkgelegenheid in relatie tot loonbedrijven, logistiek, kennis en advies, toeleveranciers enz. leidt tot een geschatte werkgelegenheid van nog eens 300 arbeidskrachten.

De bruto opbrengst van de bloembollensector in Drenthe kan worden geschat op ruim 35 MILJOEN EURO. Naar schatting een derde deel van deze opbrengst komt ten goede aan de Drentse telers. Naarmate er meer voor eigen rekening en risico wordt geteeld kan dat aandeel toenemen.

Voor de meeste activiteiten in de kolom(handel, transport en verpakken) is men in Drenthe aangewezen op de keten in West Nederland. Op diverse teeltbedrijven in Drenthe wordt getracht om met het oppakken van die keten gerelateerde activiteiten meer toegevoegde waarde te realiseren.

Het spoelen is hier een voorbeeld van. Naast toegevoegde waarde wordt hier ook milieuwinst mee geboekt omdat het ruwe product, met veel massa(grond) niet over langere afstanden hoeft te worden getransporteerd.

Als het gaat om de landschappelijke impact van bollenteelt is een aantal zaken relevant. Zo is bij de feitelijke teelt sprake van een gewas dat noch door kleur, noch door massa/hogte opvalt en daarmee geen inbreuk veroorzaakt op de belevingswaarde van het landschap waar het in groeit.

Bij de oogst van lelies wordt een beperkte hoeveelheid grond "mee gerooid" om te voorkomen dat de bollen worden beschadigd. Regelgeving vastgelegd in het bouwstoffenbesluit en daaraan gerelateerde afspraken zorgen er voor dat bollentelers de van de bollen gescheiden grond terug brengen naar de percelen waar de lelies hebben gestaan.

Hiermee is er geen aanleiding om te veronderstellen dat {zoals sommigen beweren} bij de teelt van lelies de Drentse Essen hun bolle vorm zullen verliezen. Het kan juist een grote bijdrage leveren tot het behoud van de perceelsvorm op de essen. Bij grootschalige gras- en aardappelpercelen verdwijnt juist het karakteristieke van een es. De roggelelie kwam als inheemse plant het langste voor in Drenthe. Enkele jaren terug is de plant herontdekt in Drenthe. Er is zelfs een postzegel van deze unieke plant uitgegeven. Drenthe en haar essen heeft iets met lelies. Een aantal bollentelers heeft een spoelplaats om met behulp van water de bollen van de meegerooide grond te scheiden. Vanuit de bedrijfsvoering kunnen er overwegingen zijn om deze spoelplaatsen in te richten op of nabij het agrarisch bouwblok waar de bedrijfsgebouwen ook zijn gevestigd. De aanwezigheid van nutsvoorzieningen en mogelijkheid om een structurele installatie op te richten kunnen hier aanleiding voor zijn. Er zijn echter ook situaties waarbij het niet mogelijk of verstandig is om een spoelplaats op het bedrijf in te richten. Als dan een spoelplaats elders gevestigd moet worden, is landschappelijke inpassing van belang.

De mogelijke milieubelasting als gevolg van bollenteelt wordt opgehangen aan overmatig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Deze veronderstelling moet in relatie tot de Drentse situatie sterk worden genuanceerd.

Als het gaat om mineralen kan worden gesteld dat de mineralenbalans van een perceel bollen vergelijkbaar is met die van andere akkerbouwmatige teelten als granen, aardappelen en bieten.

Onderzoek in het kader van het landelijk milieuoverleg bloembollen heeft uitgewezen dat onder bloembollenpercelen geen sprake is van normoverschrijdende vermesting van het grondwater.

Voordat we ingaan op gewasbescherming is het goed om aan te geven dat bij bollenteelt sprake is van een kapitaalintensieve teelt waarbij het eindproduct op een vrije edoch volstrekt

intolerante markt wordt afgezet. Naast hoge kwaliteitseisen moet het product fytosanitair volstrekt "schoon" zijn. Dit alles maakt duidelijk dat er bij de teelt grote belangen op het spel staan. In de praktijk betekent dit dat door preventief handelen risico's moeten worden vermeden.

Landelijk onderzoek {landelijk milieuoverleg bloembollenteelt} laat zien dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen de laatste jaren rond de 100 kg werkzame stof per hectare ligt. Dit lijkt hoog, ook als je het afzet tegen de gebruikscijfers in andere akkerbouwmatige teelten als aardappelen en bieten. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat het getal volstrekt geen maatstaf is voor de schadelijkheid/belasting voor het milieu.

Het grootste deel, ca 80 kg, van de werkzame stof wordt ingezet om te voorkomen dat bladluizen virussen verspreiden. Het gaat hierbij om zogenaamde minerale olie welke niet zozeer een chemische of biologische werking heeft, maar een film vormt op het gewas, welke voorkomt dat luizen het gewas aanprikken. Mede gelet op de natuurlijke afbraak is de milieubelasting als gevolg van het gebruik van minerale olie te verwaarlozen.

Als het gaat om de verontreiniging van oppervlaktewater kan worden gesteld dat bollenteelt hier in Drenthe waarschijnlijk geen bijdrage aan levert. Uitgebreid veld- en modelonderzoek in de jaren 90 van de vorige eeuw heeft uitgewezen dat uitspoeling van overgrote deel van bestrijdingsmiddelen naar grond en oppervlaktewater niet aan de orde is. Binding van stoffen aan organische stof is hierbij een belangrijke factor. De waterschappen gaan dit ook monitoren.

Overigens is het goed om te weten dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen op bollen in Drenthe positief wordt beïnvloed door het feit dat er veelal sprake is van wisselteelt met grasland waarbij teeltrotatie van vaak 1 op 6 wordt aangehouden. De ziektedruk is hiermee nadrukkelijk lager en biedt mogelijkheden om de teelt met minder gewasbeschermingsmiddelen tot een goed einde te brengen.

Nederland kent zowel voor de toelating als het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen scherpe criteria. Dit leidt er toe dat ook in de bollenteelt geen middelen worden gebruikt die onevenredige schade aan milieu of de volksgezondheid veroorzaken. Daarnaast gelden er voor de feitelijke toepassing van de middelen regels [lozingenbesluit open teelten] die bijvoorbeeld de emissie naar oppervlaktewater moeten terugdringen. Waterschap, AID en andere handhavers zien hier ook in Drenthe scherp op toe en constateren in de bollenteelt geen overtredingen.

Mogelijkheden voor biologische teelt van lelies. Het areaal aan biologische bollenteelt was in Nederland in 2001 12 hectare. Los van de problemen die men ervaart om te kunnen spreken van een geslaagde teelt, is de ontbrekende marktvraag naar biologische bollen bottleneck. De Stichting ROL heeft in Nijensleek een proefveld waarop biologische wijze lelies worden geteeld. Mogelijkheden worden onderzocht om hier vergaarde kennis te implementeren in reguliere teelt. De geproduceerde bollen zijn aan de straatstenen niet te slijten.

Water is een voor de bollenteelt essentieel productiemiddel. Afhankelijk van de natuurlijke neerslag is beregening noodzakelijk. Deels kan hierbij oppervlaktewater worden benut, op andere locaties vindt beregening uit grondwater plaats. Hiervoor zijn of worden putten geslagen welke naar gelang de lokale situatie mogelijkheid geven om water van een diepte van ca 50 tot 80 meter te gebruiken. Voor heel Drenthe ligt het grondwaterverbruik door de landbouw jaarlijks rond de 3 miljoen kuub [4% van de totale grondwateronttrekking]. Voor een deel vindt deze grondwateronttrekking plaats in de buurt van bestaande natuurgebieden. Of dit significante schade met zich meebrengt, c.q. leidt tot extra verdroging van deze gebieden is nog nimmer aangetoond. Wat wel duidelijk is, is dat verdroging van natuur veroorzaakt wordt door peildaling

van het freatisch of het oppervlakkige grondwater. De onttrekking voor beregening vindt plaats uit dieper grondwater.

Door de aanwezigheid van keileem in Drenthe is er vrijwel nergens een rechtstreekse relatie met het oppervlakkige grondwater.

Bovendien vloeit een groot deel van de onttrekking weer terug in de grond.

De teelt [verzorging], maar vooral de oogst brengt transportbewegingen met zich mee.

Geoogst product wordt van het perceel naar de spoelplaats vervoerd. In enkele gebieden valt deze logistieke druk extra op omdat de lokale infrastructuur de afgelopen decennia niet meegegroeid is met de ontwikkelingen in het landelijk gebied. Relatief smalle wegen in het buitengebied worden intensiever gebruikt door meer en groter landbouwverkeer [niet alleen voor lelies, maar ook voor maïsogst, RMO en toeleverende bedrijven], door sluijverkeer, door toeristen en door de overige weggebruikers. Bijkomend nadeel voor de lelieoogst is dat deze valt in de herfst, wat vaak een natte en donkere periode is.

We kennen al 400 jaar bloembollenteelt in Nederland, deze is uit het Midden-Oosten (Turkije-Perzië) naar ons overgewaaid.

De bloembollenteelt heeft zich op de geestgronden achter de duinen in Noord en Zuid Holland sterk ontwikkeld. Nederland beheerst 90% van de bloembollenteelt in de wereld en geëxporteerd over de hele wereld. De USA en Japan zijn o.a. belangrijke afnemers.

De bloembollen staan in de top 10 lijst van de belangrijkste exportproducten van Nederland. De productiewaarde bedraagt 1.2 Miljard Euro en de exportwaarde 610 Miljoen Euro voor buiten de E.U.

Er is veel onderzoek gedaan naar de teelt en veredeling in Nederland. Op de provinciehuizen in N. en Z. Holland en bij de KAVB. (Koninklijke Algemene Vereniging voor de Bloembollencultuur) ligt een schat aan gegevens. In het Landelijk Milieuoverleg Bloembollen waarin 3 Ministeries, Unie van waterschappen, VNG, IPO, het Productschap voor Tuinbouw en alle sectororganisaties zijn vertegenwoordigd worden de milieuprestaties van de sector gemonitord. Deze rapporten zijn ruim beschikbaar. Drenthe zou ook aan dit milieuoverleg moeten deelnemen. De bloembollenteelt biedt grote kansen in Drenthe mits de teelt verwerking en export hier op

Wat grotere schaal ontwikkeld zouden kunnen worden. Het is echter een geheel vrije sector met zeer grote prijsfluctuaties en macht van de exporteurs. De afgelopen 2 jaar zijn zo slecht geweest dat 1 op 4 telers is gestopt of failliet is gegaan. Dit heeft veel sociale ellende veroorzaakt. De sector zal dan ook niet gegroeid zijn het afgelopen jaar eerder teruggelopen.

Er zijn in het recente verleden nogal wat fouten gemaakt ten aanzien van de teelt en verwerking. Net als bij de aardappelteelt in Noord-Nederland was de bloembollenteelt teveel een continue teelt geworden die geheel steunde op de chemie. (Grondontsmettingen) De middelen waren onvoldoende afbreekbaar en verontreinigden grond en oppervlaktewater. Deze fouten

zijn ondertussen middels wetgeving hersteld. Nederland kent als reactie daarop een van de strengste wetgevingen t.a.v. bestrijdingsmiddelen ter wereld. De consumentenbond bewijst dan ook regelmatig dat Nederlandse producten zich daarmee

Ten positieve onderscheiden. Als we voor Drenthe extra garanties willen is dat moeilijk te verwezenlijken. Er wordt immers aan Nederlandse en EU wetgeving voldaan.

De VVD wil echter nog een alternatief aandragen voor een 3 tal extra garanties. De bloembollensector is via KAVB/LTO prima georganiseerd. Ze beseft dat ze wel degelijk een imagoprobleem heeft. De provincie Drenthe zou in goed overleg met de sector

een convenant kunnen afsluiten, waarin de sector zich verplicht;

A. Een teeltrotatie aan te houden voor bloembollen van 1 keer per 3 jaar en voor lelies 1 keer per 6 jaar.

B. Er bij het terugbrengen van de spoelgrond een grondmonster aan de provincie wordt overgelegd.

Uitgebreide proeven met spoelgrond hebben uitgewezen dat daarin geen verontreinigingen voorkomen. Daar er een tekort aan

zand in Drenthe is bij de zandbedrijven tonen die veel belangstelling voor dit zand. Het lijkt erop dat deze kostenpost voor de telers dan omslaat in opbrengstprijzen.

C. Telers te stimuleren mee te doen aan certificeringssystemen als „Prima Bol”

Namens de VVD-fractie Albert Lanting.